

การศึกษารูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อรองรับการกระจายอำนาจของ โรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก

มานัส ผิวพรรณ¹ นิคม นาคอ้าย² และเกษม บุญญ²

¹ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดีและเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก ประชากรคือผู้บริหารและเจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ผ่านการประเมินรอบ 2 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กลุ่มตัวอย่างจากทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา ๆ ละ 3 โรงเรียน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียนที่มีผลประเมิน 3 อันดับแรกในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และแบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันรูปแบบการบริหารงานงบประมาณ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของโรงเรียนขนาดเล็กที่แบบอย่างที่ดี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 7 ด้าน ส่วนใหญ่เป็นการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้คณะครู เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่แผน เจ้าหน้าที่พัสดุ หัวหน้ากลุ่มงาน และผู้บริหารดำเนินการเองไม่กระจายอำนาจ และ 2) การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 7 ด้านส่วนใหญ่มีความเหมาะสมระดับมาก โดยด้านที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ การบริหารการเงิน รองลงมา คือ การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา และลำดับสุดท้ายการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

คำสำคัญ : การบริหารงบประมาณเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ โรงเรียนขนาดเล็ก

A STUDY OF BUDGET MANAGEMENT MODEL FOR DECENTRALIZATION IN BEST PRACTICES SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICES OF EDUCATIONAL AREA OF PHITSANULOK

Manus Phewphan¹, Nikhom Nak-Ai² and Kasem Bunyo²

¹ Graduate Student, Administration Management Program,
Pibulsongkram Rajabhat University.

² Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University.

Abstract

This research aimed to study a current state of budget management for decentralization in small schools under the Offices of Educational Area of Phitsanulok, and evaluate the model of budget management. The subjects were 9 principals and 9 financial officers of 9 schools from the three areas which had been assessed by the Office for National Education Standards and Quality Assessment. The first three schools in each area considered as "passed" were selected by purposive sampling. The data were collected by using structured interviews and an evaluation form. They were analyzed by utilizing content analysis, percentage, mean and standard deviation.

The results showed that in current model of decentralization the school principals partly assigned teachers and officers for procurement and asset management and head departments; however, the administrators still controlled everything. The assessment for the appropriacy of the model showed that financial management, mobilization of resources and education investment, procurement and asset management were appropriate, respectively.

Keywords : budget management for decentralization, small schools

บทนำ

จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของประเทศไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตราที่ 39 ที่ว่า “กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

จากบทบัญญัติตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีภารกิจและอำนาจที่เปลี่ยนไป ดังปรากฏในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลและพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ตามมาตรา 27 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา จากบทบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้สถานศึกษา ต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการกระจายอำนาจเพื่อให้อิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษามากขึ้น สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจมาก ดังมีแนวคิดส่งเสริมให้โรงเรียนมีการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจ เช่นแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารจัดการที่ดี เป็นต้น

ดังนั้น สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวข้างต้น โดยจะต้องมีการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจทั้งในหน้าที่การจัดการศึกษาและภารกิจการบริหารตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดไว้ โดยมุ่งหวังให้มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและลดขั้นตอนการบริหาร เป็นการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด โดยที่การกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากกว่าที่ผ่านมา (ธีระ รุญเจริญ, 2545) การกระจายอำนาจจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ที่จะผลักดันให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ

การที่สถานศึกษาได้รับการกระจายอำนาจด้านงบประมาณตามหลักการของการบริหารงานสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล โดยรัฐบาลจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นก้อน (Block Grant) ให้เป็นค่าใช้จ่ายตามจำนวนนักเรียนโดยมีเป้าหมายที่จะให้การบริหารจัดการด้านงบประมาณในสถานศึกษาเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการบริหารจัดการด้านงบประมาณของสถานศึกษา อันเป็นหน้าที่ของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้ให้ความเห็นชอบ อนุมัติและติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้างานการเงินในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในกระบวนการบริหารจัดการด้านการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล (รุ่ง แก้วแดง, 2546 : 45)

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก มีอยู่จำนวนมาก และเป็นโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันที่ขาดแคลนทางบุคลากร และที่สำคัญคือการขาดแคลนงบประมาณในการบริหารจัดการในทุกเรื่อง จากเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานงบประมาณ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจในโรงเรียนขนาดเล็กโดยศึกษาจากรูปแบบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านการประเมินรอบสอง ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) ที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำมาสู่การพัฒนา รูปแบบที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป ซึ่งผลของการวิจัยจะมีคุณค่าต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก และเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานงบประมาณเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็น ผู้บริหารโรงเรียน และเจ้าหน้าที่การเงินโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก จากทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในการประเมินรอบ 2 ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จำนวน 224 โรงเรียน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่การเงิน รวมจำนวน 448 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพิษณุโลกที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกโรงเรียนที่มีผลการประเมิน 3 อันดับแรกในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 18 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินรอบ 2 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ที่ผ่านการประเมินรอบ 2 จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีผลการประเมินอยู่ในระดับอันดับ 1-3 ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก

2. สภาพปัจจุบันและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณ เพื่อรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 7 ด้าน มีการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจมากที่สุดและรองลงมา เป็นแบบผู้บริหารดำเนินการเองไม่กระจายอำนาจทั้งในรายด้านและรายข้อ

ด้านที่ 1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ มีการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้แก่คณะครู เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่แผนงาน ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 2 การจัดสรรงบประมาณการ ลักษณะการกระจายอำนาจเป็นแบบผู้บริหารดำเนินการเองไม่กระจายอำนาจ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 3 การตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ลักษณะการกระจายอำนาจเป็นแบบผู้บริหารดำเนินการเองไม่กระจายอำนาจ ภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านที่ 4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ลักษณะการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้แก่คณะครู เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่แผน ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 5 การบริหารการเงิน ลักษณะการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้แก่เจ้าหน้าที่การเงิน ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 6 การบริหารบัญชี ลักษณะการกระจายอำนาจเป็นแบบแบ่งอำนาจให้แก่เจ้าหน้าที่การเงิน ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านที่ 7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ลักษณะการกระจายอำนาจเป็นแบบแบ่งอำนาจให้แก่เจ้าหน้าที่พัสดุ ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานงบประมาณเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก จากการศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดให้กับคณะครู เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่แผนงาน หัวหน้ากลุ่มงาน และเจ้าหน้าที่พัสดุ ทั้งด้านการบริหารการเงิน ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ส่วนด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและ ผลการดำเนินงานเป็นแบบผู้บริหารดำเนินการเองไม่กระจายอำนาจอยู่ในเกณฑ์มาก ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรไม่เพียงพอซึ่งจะใช้คณะครูปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ ขาดต้น ข้ำกันหลายหน้าที่ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กไม่มีการกระจายอำนาจเท่าที่ควร จึงเป็นสาเหตุให้ผู้วิจัยศึกษารูปแบบ

การบริหารงานงบประมาณเพื่อรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก โดยอาศัยทฤษฎีรูปแบบการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจทางการศึกษา กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกระจายอำนาจทางการศึกษา การบริหารงบประมาณในสถานศึกษา ขอบข่ายการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สโตนเนอร์ และแวนเคอะ (Stoner and Wanker, 1986 : 12 อ้างถึงใน วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์, 2548) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า เป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อทำให้เราเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเลอร์ (Willer, 1967 : 15 อ้างถึงในพูนสุข หิงคานนท์, 2540) กล่าวว่า รูปแบบเป็นการสร้างความคิดรวบยอดของชุดปรากฏการณ์ ด้วยวิธีการของเหตุผลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในนิยามความสัมพันธ์ข้อเสนอของระบบรูปนัยที่เกี่ยวข้อง ในทำนองเดียวกับที่สมิทและคนอื่นๆ (Smith and another, 1980 อ้างถึงในสมาน อัครภูมิ, 2537) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง การย่อส่วนของจริงให้เล็กลง เพื่อให้พิจารณาและช่วยทำความเข้าใจปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่าง ๆ โดยการจัดวางแบบแผนให้เข้าใจง่ายมากขึ้น สภาพปัจจุบันรูปแบบการกระจายอำนาจจึงสอดคล้องกับงานวิจัย วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2548) ส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับมอบการกระจายอำนาจการตัดสินใจมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากอยู่แล้วในทุกขนาดของสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพความขาดแคลนครูในแต่ละสถานศึกษา ส่งผลให้ครูที่มีข้อจำกัดในการใช้เวลาไปจัดการเรียนรู้ ต้องปฏิบัติภาระงานที่มอบให้ซึ่งเป็นการกระจายหน้าที่รับผิดชอบงาน แต่ไม่มีหน้าที่ร่วมตัดสินใจ แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษามีการกระจายงานทุกอย่างให้แก่ครู ส่วนใหญ่กระจายหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะงานธุรการ ซึ่งไม่ได้กระจายอำนาจการตัดสินใจ ผู้อำนวยการสถานศึกษากำกับ ติดตามมากเกินไป ทำให้ผู้รับมอบอำนาจไม่กล้าตัดสินใจ และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้รับมอบอำนาจมีความรู้ไม่ตรงกับภาระงานและวุฒิภาวะไม่เพียงพอ และยังพบอีกว่า กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องไม่เอื้อต่อการกระจายอำนาจ เนื่องจากความสับสนในการแบ่งอำนาจระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่ได้รับการกระจายอำนาจ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โคลเวอร์ (Clover, 2002) ได้ศึกษาบทวิเคราะห์การจัดลำดับความสำคัญของครูใหญ่ในการกระจายอำนาจของงบประมาณที่โรงเรียนเซนต์แมรี่แลนด์ ฟาแยทท์วิลล์ รัฐนอร์ทแคโรไลนา จากการศึกษาพบว่า ครูใหญ่ในเซนต์แมรี่แลนด์ต้องการควบคุมเงินทุนที่สามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนได้ต่อไป ได้เกิดการปฏิรูปในรัฐแคโรไลนาเหนือที่มีความสำคัญ เพราะจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่กันศึกษาในศตวรรษที่ 21 และบรรดาครูใหญ่เห็นว่าควรมีการยืดหยุ่นทางการเงินด้วย ครูใหญ่ไม่ได้รับชัดเจนในระบบการเงินของโรงเรียนแต่ต้องการให้การใช้เงินมีความเชื่อมโยงกับโครงการที่กำหนดอย่างยืดหยุ่น ทางโรงเรียนมีการพิจารณาเงินเดือนและสวัสดิการของลูกจ้างซึ่งเป็นความสำคัญอันดับแรกของงบประมาณให้มีความยืดหยุ่นน้อยที่สุด จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ประเมินจากการสัมภาษณ์พบว่า การกระจายอำนาจงบประมาณสามารถพัฒนาโครงการทางการศึกษาโดยปราศจากการเพิ่มเงินทุนของงบประมาณการศึกษา

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก

ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กที่แบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการบริหารการเงิน รองลงมา ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านจัดสรรงบประมาณ ด้านการบริหารบัญชี ตามลำดับที่เป็นเช่นนี้ เพราะมีการกระจายอำนาจที่ชัดเจน และมีการแบ่งอำนาจให้ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระ ริญเจริญ (2545) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทยพบว่า ศักยภาพในด้านการบริหารงบประมาณโรงเรียนทำได้ค่อนข้างมาก ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 3 (2548) การบริหารการเงินของสถานศึกษาจะต้องมีแผนการหารายได้ และแผนการจ่ายเงินรวมทั้งมีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินสำหรับไว้ใช้จ่ายในกิจการของสถานศึกษามีการควบคุมและกำกับดูแลการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องมีระบบข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นปัจจุบัน และครอบคลุมการดำเนินงานทางการเงินทุกด้าน มีรายงานที่รวดเร็ว และมีเอกสารหลักฐานให้ตรวจสอบได้โดยสะดวก และตลอดเวลา เพื่อแสดงถึงความโปร่งใส (Transparency) และความรับผิดชอบต่อ (Accountability) ในการบริหารการเงินของสถานศึกษา กระทรวงการคลัง ได้กล่าวว่า การบริหารทางการเงิน หมายถึง การจัดการระบบการเงินขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และนอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาวิจัยของ มาเรีย (Maria, 1989) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกระจายอำนาจของระบบการศึกษาของเมือง Costa Rica โดยมีความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อต้องการประเมินสิ่งที่ปรากฏอยู่ และข้อเสนอแนะเรื่องการกระจายอำนาจของระบบการศึกษาในเรื่องงานบุคคล งบประมาณหลักสูตรโดยการสอบถามผู้บริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ 1) ไม่มีองค์ประกอบใดที่ปรากฏอยู่ในระบบการกระจายอำนาจทางด้านบุคคล งบประมาณ และหลักสูตร 2) การกระจายอำนาจโดยรวมทางด้านบุคคล งบประมาณ และหลักสูตร ได้รับการเสนอแนะ 3) ด้านงบประมาณและนโยบายควรจะไม่ให้มีการกระจายอำนาจ 4) การพัฒนาบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจ และ 5) ผู้อำนวยการศึกษาในส่วนภูมิภาคควรทำหน้าที่เป็นผู้นำการศึกษาเพื่อส่งเสริมการกระจายอำนาจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบการบริหารงานงบประมาณเพื่อการรองรับการกระจายอำนาจของโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นแบบอย่างที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีโรงเรียนขนาดเล็กบางโรงเรียนยังไม่มีการกระจายอำนาจในการบริหารงบประมาณ ดังนี้

1. ควรมีการกระจายอำนาจเป็นลักษณะการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้กับคณะครู ผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมบริหารงานงบประมาณด้านการจัดทำและเสนองบประมาณ วิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วม
2. ควรมีการกระจายอำนาจเป็นลักษณะการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้กับคณะครู ผู้มีส่วนได้เสียและขอความเห็นในการจัดสรรงบประมาณภายในสถานศึกษา
3. ควรมีการกระจายอำนาจเป็นลักษณะการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้กับคณะครู บริหารเชิงคณะกรรมการช่วยกันตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
4. ควรมีการกระจายอำนาจเป็นลักษณะการกระจายอำนาจแบบแบ่งอำนาจให้กับคณะครู ผู้มีส่วนได้เสียช่วยระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำกรวิจัยสาเหตุที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการเองไม่กระจายอำนาจด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล รายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2545). รายงานการวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- พูนสุข หิงคานนท์. (2540). การจัดรูปแบบวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต (สาขาบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2548). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Clover, M.W. (2002). An analysis of selected principals priorities regarding budget decentralization in County school, Fayetteville, North Carolina," **Dissertation Abstracts International**. 62(10) : 3249-A.